

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

fi.ba.eu@regeringskansliet.se

Famnas yttrande över betänkandet En ny organisation för förvaltning av EU-medel (SOU 2024:22)

Famna är inte formell remissinstans till utredningen SOU 2024:22 En ny organisation för förvaltning av EU-medel, men väljer här ändå att bidra med våra ställningstaganden. Utredningen är angelägen för Famna, som i egenskap av medlemsorganisation för idéburna organisationer och en del av civilsamhället, har erfarenhet av arbetet i strukturfondspartnerskap samt även som projektägare av flera ESF-finansierade projekt. Många av Famnas medlemmar som bedriver ESF-projekt och eller kommer att ansöka om EU-finansiering ur strukturfonderna berörs på olika sätt av föreslagna förändringar.

Om Famna – riksorganisationen för idéburen välfärd

Famna är riksorganisationen för idéburen välfärd och representerar idéburna aktörer inom den offentligt finansierade välfärden som också utgör en viktig del av civilsamhället. Famna har för närvarande drygt 100 medlemmar som utgörs av välrenommerade aktörer som erbjuder medborgare och medmänniskor sociala tjänster, kvalificerad vård, arbetsmarknadspolitiska insatser och individuell omsorg utan vinstsyfte. Medlemmarna inkluderar både stora och små, gamla och nya. Bland medlemmarna finns såväl större organisationer som Bräcke diakoni, Ersta diakoni, Stadsmissionerna, Unizon, Rädda Barnen och Röda Korset som mindre och nyare verksamheter som kvinnojourer med integrerade skyddade boenden.

Sammanfattande synpunkter

Famna välkomnar utredningens ambition att säkerställa en effektiv och ändamålsenlig hantering av EU-medel och delar utredningens uppfattning om att en ny organisatorisk struktur och ansvarsfördelning kan bidra till detta. Famna saknar dock den analys av fondernas ändamål som vi anser behöver ligga till grund för de förslag som ska leda till en mer effektiv och ändamålsenlig organisation. En ändamålsenlig hantering av EU-medel förutsätter en tydlig koppling till ändamålen för respektive fond, en genomlysning av hur väl huvudsyftet med respektive fond i dag uppnås. Skapar dagens system av förvaltning och hantering av EU-medel bästa förutsättningar för att uppnå mesta möjliga samhällsnytta? Stödjer de nuvarande strukturerna de mål som t ex ESF+ och ERUF syftar till att uppnå? Om inte, vilka förändringar i förvaltning och organisation kan leda till bättre förutsättningar för att stimulera och underlätta för projekt som kan skapa dessa resultat? Famna saknar detta perspektiv i utredningen. Samtidigt är vi positiva till flera av utredningens förslag som vi ser kan bidra till tydligare och mer transparenta handläggningsprocesser och beslutsfattande för berörda myndigheter, vilket i sin tur skapar bättre förutsättningar för de organisationer som söker om projektfinansiering inom berörda EU-fonder.

Nedan kommenterar vi de av utredningens förslag och bedömningar som anses relevanta för Famna och våra medlemmar.

7.6.1 En förvaltande myndighet för fonderna under sammanhållningspolitiken

Utredningens förslag: Ansvaret för hanteringen av Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+ och Fonden för en rättvis omställning samlas i en förvaltande myndighet.

Utredningens bedömning: Genom att samla ansvaret som förvaltande myndighet för programmen inom Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+ samt Fonden för en rättvis omställning i en myndighet bedöms de administrativa kostnaderna kunna minska, kompetensen gällande hantering av EU-fonder öka och förutsättningarna för synergier i genomförandet förbättras. Även rättssäkerheten i termer av ökad likvärdighet bedöms stärkas. (s. 330)

Famnas kommentar: Famna tillstyrker förslaget. Vi instämmer med utredningens bedömning av att ökad likvärdighet bedöms stärkas samt att kompetensen gällande EU-fonderna bör vara samlad under en myndighet.

7.6.2 Tillväxtverket som förvaltande myndighet för fonderna under sammanhållningspolitiken

Utredningens förslag: Ansvaret att vara förvaltande myndighet för programmen inom Europeiska socialfonden+, Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning läggs på Tillväxtverket.

Utredningens bedömning: Eventuella tillkommande fonder och finansieringsinstrument under kommande programperioder med koppling till sammanhållningspolitiken bör även de hanteras av denna myndighet. (s. 335)

Famnas kommentar: Famna ställer sig bakom förslaget att ha en förvaltande myndighet för ERUF och ESF+ samt Fonden för en rättvis omställning men har ingen bestämd uppfattning om vilken myndighet som bäst hanterar uppdraget. Oavsett om det blir Tillväxtverket, ESF eller annan myndighet är det viktigt att myndigheten har tillräcklig kompetens om civilsamhällets och den idéburna sektorns särart och särskilda förutsättningar. Inom Tillväxtverket finns viss erfarenhet och kunskap om den kooperativa delen inom det sociala företagandet men begränsad erfarenhet av den idéburna välfärden samt övriga delar av civilsamhället. Vidare är det avgörande att den kompetens som krävs för att kunna arbeta med fondens syfte – att stödja individer i social och ekonomisk utsatthet till arbete och utbildning – tillförs myndigheten. Den kunskap som i dag finns inom ESF behöver även tillföras Tillväxtverket.

7.7.1 En förvaltande myndighet för hantering av Eruf

Utredningens förslag: Ansvaret som förvaltande myndighet för Interregprogrammen Norra Periferin och Arktis, Aurora samt Sverige-Norge flyttas från länsstyrelserna i Västerbottens, Norrbottens respektive Jämtlands län till Tillväxtverket. Sekretariatets placering omfattas inte av förslaget.

Utredningens bedömning: Att samla ansvaret för samtliga program under Europeiska regionala utvecklingsfonden som förvaltas i Sverige hos Tillväxtverket innebär en renodling av förvaltningen av fonden och bedöms stärka förutsättningarna för att kunna dra nytta av kompetens såväl som funktioner hos Tillväxtverket. Detta minskar den organisatoriska sårbarheten för de aktuella kontoren och ökar förutsättningarna för Tillväxtverket att ge ett enhetligt och effektivt stöd till respektive program som finansieras med medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden. (s. 344)

Famnas kommentar: Famna tillstyrker förslaget.

7.8.1 Förslag till förändring av systemet med regionala strukturfondspartnerskap: regionala referensgrupper

Utredningens förslag: Dagens regionala strukturfondspartnerskap ersätts av ett system med regionala referensgrupper. De regionala referensgrupperna ska tillsammans med förvaltande myndighet svara för det strategiska arbetet med att ta fram utlysningsplaner och utlysningstexter. De regionala referensgrupperna ska utgöra särskilda organ inom förvaltande myndighet. Förvaltande myndighet ansvarar för beredning och beslutsfattande, men ska samråda med berörd region inför beslut om tilldelning av medel. Ovanstående förslag lämnas under förutsättning att fonderna under sammanhållningspolitiken hanteras av en och samma förvaltande myndighet. Om Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden+ även fortsättningsvis hanteras av två olika förvaltande myndigheter föreslår utredningen en annan lösning (avsnitt 7.8.2).

Utredningens bedömning: Det finns anledning att överväga att låta även Fonden för en rättvis omställning omfattas av partnerskapets verksamhet. (s. 352)

Famnas kommentar: Famna tillstyrker utredningens förslag om ett system med mer strategiskt orienterade partnerskap med fokus på utlysningsskedet. Civilsamhället består av en mångfald av perspektiv och organisationer med vitt skilda kompetenser. Då antalet ledamöter från Civilsamhället är begränsat och ingår i samma kvot som arbetsmarknadens parter och akademien samt näringslivets intresseorganisationer behöver tillsättningen av dessa mandat vara väl avvägda. I dagens strukturfondspartnerskap finns ingen begränsning av hur många mandatperioder samma organisation/person kan inneha och det saknas därför en naturlig rotation. Famna föreslår därför att det införs rekommendationer om begränsning av antalet mandatperioder för respektive organisation inom grupp 2. På så vis kommer fler perspektiv och kompetenser att representeras. Vid inrättandet av nya regionala referensgrupper föreslår Famna vidare att tydliga och transparenta kriterier för tillsättning av ledamöter införs. För att öka inkludering bör de horisontella principerna inom ESF+ om jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering inte endast gälla projekt finansierade av ESF utan även omfatta den nya organisationen med regionala referensgrupper.

7.8.2 Alternativ till utredningens förslag: ett strategiskt partnerskap

Utredningens bedömning: Om Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden+ även fortsättningsvis hanteras av två förvaltande myndigheter bör dagens regionala strukturfondspartnerskap ersättas av ett system med strategiska samverkansgrupper som är fristående från förvaltande myndighet. Även detta alternativ innebär att partnerskapen

får en strategisk roll med fokus på utlysningssplaner och utlysningstexter samt att det åligger förvaltande myndighet att samråda med berörd region inför beslutsfattandet.
Författningsförslagen hänförliga till detta alternativ återfinns i bilaga 6 till betänkandet. (s. 363)

Famnas kommentar: Famna tillstyrker utredningens bedömning med införande av ett strategiskt partnerskap som ett alternativ, i det fall berörda fonder fortsätter att hanteras av två förvaltande myndigheter. I övrigt gäller samma kommentar som till förslag 7.8.1

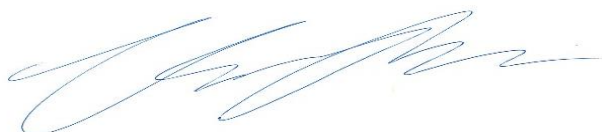
7.11 Förslagets ikraftträdande

Utredningens förslag: De organisatoriska förändringar som föreslås ska vara fullt genomförda i samband med att nästa programperiod startar 2028. Undantaget är partnerskapen under sammanhållningspolitiken där utredningen föreslår ett stegvist införande genom en övergång till fristående strategiska samverkansgrupper till den 1 juli 2025 och därefter integrerade regionala referensgrupper med start 2028, när övriga organisatoriska förändringar träder i kraft.

Utredningens bedömning: Givet omfattningen av de föreslagna förändringarna och det faktum att en ny programperiod innebär regelförändringar ter det sig lämpligt att förslagen införs vid denna tidpunkt. Utredningen anser att det är angeläget att förändringarna avseende det nuvarande systemet med regionala strukturfondspartnerskap inleds i ett tidigare skede, bland annat för att partnerskapen ska kunna vara delaktiga i planeringen inför den nya programperioden. (s. 386)

Famnas kommentar: Famna tillstyrker utredningens förslag.

Å Famnas vägnar

Victoria Engman Broadley
sakkunnig idéburen välfärd